

IN DIE HOOGGEREGSHOF VAN SUID-AFRIKA

(APPELAFDELING)

In die saak tussen:

ANDRIES MAJIEDT

EERSTE APPELLANT

JAN MALETTA

TWEEDE APPELLANT

en

DIE STAAT

RESPONDENT

Coram: Trengove, Nicholas ARR et Grosskopf Wnde AR

Verhoor: 15 Februarie 1984

Gelewer: 2 Maart 1984

UITSpraak

TRENGOVE, AR/

TRENGOVE, AR:

Die appellante is op 25 November 1982,
in die rondgaande hof te Victoria-wes, deur regter
Basson en twee assessore skuldig bevind aan moord
sonder versagtende omstandighede en ter dood veroordeel.
Hulle is terselfdertyd ook aan verkragting skuldig
bevind. Eerste appellant is ook wat hierdie aanklag
betref ter dood veroordeel, terwyl tweede appellant
tot vyftien jaar gevangenisstraf gevonniss is. Die
twee aanklagte spruit uit dieselfde voorval. Die
verhoorhof het bevind dat die appellante gedurende
die aand van Saterdag, 1 Mei 1982, te Carnarvon, 'n
Kleurlingvrou, ene Engela van Wyk (die oorledene),

verkrag/

verkrag en vermoor het. Eerste appellant kom tans met verlof van hierdie hof - verleen kragtens die bepaling van artikel 316(8)(c)(ii) van die Strafproseswet, 1977 - in hoër beroep: eerstens, wat die moordklag betref, teen die bevinding dat daar geen versagtende omstandighede was nie, en teen die doodvonnis; en, tweedens, wat die verkragting betref, slegs teen die oplegging van die doodvonnis. Tweede appellant kom insgelyks, wat die moordklag betref, in hoër beroep teen die bevinding dat daar ook in sý geval geen versagtende omstandighede was nie, en teen die doodvonnis.

Die agtergrond van die aanklagte teen die appellante, en die gebeurde wat daartoe aanleiding

gegee/

gegee het, is volgens die onbetwiste getuienis kortom soos volg. Teen ongeveer 7 nm, die betrokke Saterdag-aand, is eerste appellant en twee van sy maats, Willem Matroos en Alec Hoorn, na die polisiestasie op Carnarvon. Eerste appellant wou daar 'n verklaring gaan aflê in verband met die omstandighede waarin hy iemand se venster-ruit stukkend gegooi het. Die polisie wou egter nie 'n verklaring van hom neem nie omdat hy nie heeltemal nugter voorgekom het nie. Eerste appellant en sy twee maats is toe daarvandaan na die kroeg by die Carnarvon Hotel. Nadat hulle saam 'n bottel soetwyn daar uitgedrink het, het hulle besluit om na 'n dans by 'n skool in die kleurlingwoongebied te gaan. Op pad daarheen het

hulle,/.....

hulle, heel toevallig, die oorledene teëgekom. Sy
het hulle om 'n sigaret gevra en eerste appellant,
wat haar blykbaar geken het, het toe 'n gesprek met
haar aangeknoop. Op daardie stadium het tweede
appellant, wat blykbaar ook na die dans op pad was,
daar aangekom. Willem Matroos en Alec Hoorn het toe
verder aangestap na die dans terwyl die appellante
en die oorledene daar agtergebly het. Die appellante
en die oorledene het daarna met 'n voetpaadjie in
die rigting van 'n droë rivierloop gestap. Die
voetpaadjie gaan blykbaar deur die rivierloop na
die kleurlingwoongebied wat aan die oorkant daarvan
geleë is. Dit blyk nie duidelik uit die getuienis

waarom/

waarom die oorledene die appellante vergesel het nie.

In die lig van die latere gebeure is dit egter hoogs

onwaarskynlik dat sy heeltemal uit eie vrye wil met

hulle saamgegaan het. Tweede appellant het by die

verhoor te kenne gegee dat eerste appellant die

oorledene agter aan die nek gevat het en haar feitlik

gedwing het om saam met hulle te gaan, maar eerste

appellant het dit heftig ontken.

Hoe dit ook al sy, toe hulle by die

rivierloop kom, het eerste appellant die oorledene

op die rivierbedding, so n entjie van die voetpaadjie

af, neergegooi en haar daar en dan verkrag. En terwyl

hy besig was om met die oorledene gemeenskap te hê,

het/

het tweede appellant, vlak by hulle, 'n langwerpige
gat, met sy kaal hande, in die riviersand begin
uitgrawe. Nadat eerste appellant met die
oorledene klaar was, het tweede appellant haar,
op sy beurt, verkrag. Op daardie stadium het
vier opgeskote skoolseuns, John Pekula, Frederick
van Jaarsveld, Joseph Maans en Jan Nuwegeld, van
die dorp se kant met die voetpaadjie aangestap gekom.
Hulle was op pad na die kleurlingwoongebied.
Twee van die seuns, John Pekula en Frederick van
Jaarsveld, het namens die Staat getuig oor wat
gebeur het toe hulle by die rivierbedding kom.

Hulle/

Hulle het skielik 'n vrouestem gehoor. John Pekula

het gesê dat dit geklink het soos 'n vrou wat huil.

Volgens Frederick van Jaarsveld het hy die vrou

hoor pleit dat "Kaffertjie" haar nie moet doodmaak

nie. (By die verhoor het dit geblyk dat "Kaffertjie"

eerste appellant se bynaam is.) Terwyl die vier

seuns nog talm en wonder wat aan die gang is, het

eerste appellant hulle tegemoet gekom. Hy sê

toe dat hy hulle ken en dat hulle saam met hom moet

kom. Uit nuuskierigheid, stap hulle toe saam met

hom in die rigting waar die vrouestem vandaan gekom

het. So 'n entjie van die voetpad, kom hulle toe

op tweede appellant af waar hy nog besig was om

met/

met die oorledene gemeenskap te hê. Sy het haar probeer verset maar dit was tevergeefs. Nadat tweede appellant met haar klaar was, het eerste appellant 'n mes uit sy sak gehaal en die vier seuns beveel om een na die ander met die oorledene gemeenskap te hê. Omdat eerste appellant hulle met die oop mes gedreig het, het hulle dit om die beurt gedoen. Sodra die een seun klaar was, het die appellante die oorledene vasgehou sodat die volgende een met haar gemeenskap kon hê. Terwyl die seuns hiermee besig was, het die appellante die oorledene by herhaling teen haar lyf en kop geskop. Sy het aanhoudend gepleit dat "Kaffertjie" haar nie moet

doodmaak/

doodmaak nie en hulle gesmeek om haar te los.

Die appellante het hulle egter nie hieraan gesteur

nie. Die twee staatsgetuies het ook gedurende

hierdie tyd gesien dat tweede appellant aan 'n lang-

werpige gat in die sand grawe. Nadat elkeen van

die seuns met die oorledene gemeenskap gehad het,

het eerste appellant die mes langs haar in die sand

gesteek, en vir 'n tweede keer met haar gemeenskap

gehad. Terwyl hy daarmee besig was, het die seuns

die geleentheid gebruik om hulle self uit die voete

te maak. Kort hierna is die oorledene vermoor.

Dit blyk nie uit die getuienis namens die Staat

hoe sy om die lewe gebring is nie. Die verhoorhof

het/

het die appellante se weergawes as onwaar verwerp
en daar is nie voor ons betoog dat die hof in
hierdie opsig gefouteer het nie. Soos ek weldra
sal aantoon, kon die distriksgeneesheer selfs nie
vasstel wat die eintlike oorsaak van die oorledene
se dood was nie. Dit staan egter vas dat nadat
die oorledene gedood is, het die appellante haar lyk
in die gat wat tweede appellant uitgegrawe het, neergelê
en dit met die riviersand toegegooi. Die gat was be-
treklik vlak en dit is moontlik dat die lyk nie vol-
kome met sand bedek was nie. Vyf dae later, om
8:30 vm op Donderdag, 6 Mei 1982, het Sersant
Maritz, na ontvangs van 'n rapport, die oorledene
se/

se lyk in die rivierbedding gevind. Die kop en 'n gedeelte van die bolyf het bo die sand uitgesteek maar die res van die liggaam was nog onder die sand begrawe. Dit was 'n grusame gesig. Die kopvel, van die middel van die kop af vorentoe, en hele gesig en die nekstrukture was weggevreet, vermoedelik deur honde.

Dr van der Merwe, die distriksgeneesheer van Carnarvon, het nog dieselfde oggend 'n na-doodse ondersoek op die lyk uitgevoer. Hy het getuig dat die lyk reeds in 'n toestand van ontbinding was. Wat die algemene voorkoms van die lyk betref, het hy Sersant Maritz se waarnemings bevestig. Hy het gevind dat die voorste gedeelte van die kopvel

(d.i. van/

(d.i. van ongeveer die middel van die kop af vorentoe), die hele gesig, die nekstrukture en die longe totaal vernietig was. Dit was vermoedelik deur honde weggevreet. Daar was kneusings en skaafwonde aan die bene maar dié was nie ernstig nie.

Daar was ook redelik uitgebreide kneusings aan die agterkant van die buikholte wat te rym was met veelvuldige verkragtings, maar ook hierdie kneusings sou nie die oorledene se lewe in gevaar gestel het nie. Hy het geen skedelfraktuur of enige breinbeserings gevind nie. Daar was ook geen fraktuur van die nekwerwels nie. Daar was verder ook nie enige tekens van beserings wat met 'n skerp voorwerp veroorsaak kon gewees het nie.

Vanweë die toestand van die lyk, was Dr van der Merwe egter glad nie in staat om die oorsaak van oorledene se dood te bepaal nie.

Teen hierdie agtergrond kom ek vervolgens by die argumente namens die appellante.

Ek bepaal my eers by die appèlle in verband met die moordklag. Dit was gemene saak in hierdie hof dat die appellante tereg aan moord op die oorledene skuldig bevind is. Daar is egter namens albei appellante betoog dat die verhoorhof ten onregte tot die slotsom gekom het dat daar geen

versagtende/

versagtende omstandighede was nie. Alhoewel daar
n groot mate van oorvleueling in die argumente
namens die appellante was, sal ek geriefshalwe die
twee appèlle afsonderlik van mekaar oorweeg. Ek
bepaal my eerstens by die appèl van die eerste
appellant. Daar is namens hom betoog dat die ver-
hoorhof met betrekking tot die bevinding dat daar
geen versagtende omstandighede was nie in twee
opsigte gefouteer het, naamlik, ten opsigte van
(a) die vorm van opset wat eerste appellant gehad
het en (b) die mate waarin sy geestesvermoë of
gemoedstoestand deur die inname van sterk drank
beïnvloed was. Na my oordeel steek daar werklik

niks/

niks in hierdie argument nie. Na sy skuldigbevinding aan moord het eerste appellant verkies om nie enige verdere getuienis in verband met versagtende omstandighede aan die hof voor te lê nie. Hy het hom berus by die getuienis wat reeds voor die hof was. Hy het gedurende die eerste fase van die verhoor erken dat die oorledene in sy teenwoordigheid om die lewe gebring is en dat hy daarna haar liggaam in die rivierbedding begrawe het, maar hy het ontken dat hy haar verkrag het of dat hy hoegenaamd aan haar dood aandadig was. Dit word tans toegegee dat hierdie ontkenning klaarblyklik onwaar is.

Om terug te kom by die argument

namens/

namens eerste appellant. Wat die opsetvorm betref, is daar betoog dat die verhoorhof se bevinding dat eerste appellant direkte opset gehad het om te dood, in plaas van opset by moontlikheidsbewussyn (dolus eventualis), nie voldoende deur die feite gestaaf word nie.

Hierdie betoog was in hoofsaak gebaseer op die feit dat die distriksgeneesheer nie die oorsaak van die oorledene se dood kon bepaal nie en ook geen ernstige letsels of beserings aan haar liggaam gevind het nie. Ek kan hierdie argument, met die oog op die volgende feite, nie aanvaar nie. Dit is gemene saak dat eerste appellant aan die moord

op/

op die oorledene aandadig was. Alhoewel hy ten volle bewus was van die omstandighede waarin sy om die lewe gebring is, het hy geen aanvaarbare verduideliking gegee van hoe dit gebeur het nie. Trouens, sy relaas van die omstandighede van die oorledene se dood is ontbloom van alle waarheid. Dit is ook gemene saak dat eerste en tweede appellant die oorledene se liggaam begrawe het in die gat waaraan tweede appellant, reeds voor die moord, begin grawe het. Van hierdie feite, beskou in die lig van die gesamentlike optrede van die appellante die betrokke aand, kan daar na my oordeel slegs een afleiding gemaak word, naamlik,

dat/

dat eerste appellant vooraf besluit het om die
oorledene te dood. Dit was dus ongetwyfeld 'n
geval van oogmerkopset (dolus directus).

Ek kom vervolgens by die betoog

dat die verhoorhof nie voldoende ag geslaan het
op die uitwerking wat die inname van sterk drank
op eerste appellant sou gehad het nie en ten
onregte bevind het dat hy nie dermate onder die invloed
van sterk drank was dat dit ter versagting kon dien
nie. Hieroor hoef ek nie veel te sê nie. Ek
het die getuienis wat op hierdie faset van die saak
betrekking het sorgvuldig nagegaan en ek stem saam
met die verhoorhof dat eerste appellant sy inname

van/

van sterk drank "heeltemal te veel aangedik het".

Eerste appellant se twee maats, Willem Matroos

en Alec Hoorn, wat, soos reeds vermeld, hom die

aand na die polisiestasie vergesel het, het getuig

dat hoewel hy drank ingehad het, n bietjie meer

spraaksaam as gewoonlik was en effens sleeptong

gepraat het, was hy nie andersins sigbaar deur

die drank aangetas nie. Die twee seuns, John Pekula

en Frederick van Jaarsveld, het getuig dat hoewel

eerste appellant na sterk drank geruik het, hulle

nie gemerk het dat hy onder die invloed van drank

was nie. Eerste appellant self het te kenne gegee

dat hy die gebeurde die Saterdagand goed kon onthou

en/

en dat hy deurgaans besef het wat hy doen. In die lig van hierdie getuienis, en met die oog op eerste appellant se optrede die aand, kan ek geen fout vind met die verhoorhof se gevolgtrekking dat eerste appellant se drankiname nie as 'n versagtende omstandigheid behoort te geld nie. Sy appèl in verband met die moordklag kan derhalwe nie slaag nie.

Ek kom nou by die appèl van tweede appellant. Soos reeds vermeld, het dit slegs op die moordklag betrekking. Daar is aangevoer dat die verhoorhof in sý geval moes bevind het dat die volgende versagtende omstandighede aanwesig was,

naamlik:/

naamlik: (a) die afwesigheid van direkte opset om te dood; (b) beïnvloeding deur sterk drank en dagga; en (c) beïnvloeding deur eerste appellant.

Na sy skuldigbevinding aan moord, het tweede appellant, net soos eerste appellant, verkies om nie enige verdere getuienis in verband met versagtende omstandighede aan die hof voor te lê nie. Sy appèl moet dus ook beslis word in die lig van die getuienis wat reeds op daardie stadium voor die hof was. Wat die eerste punt betref, verskil tweede appellant se posisie, na my oordeel, nie wesentlik van eerste appellant s'n nie. Dit is gemene saak dat tweede appellant ook aandadig was van die moord op die

oorledene/

oorledene. Daar is namens hom betoog dat terwyl eerste appellant se weergawe van hoe die oorledene dood is klaarblyklik 'n versinsel is, sy weergawe, naamlik dat die oorledene deur eerste appellant verwurg is, nie uitgesluit kan word nie. Ek kan nie hierdie argument, sonder meer, aanvaar nie.

Hoewel dit miskien nie onwaarskynlik is nie dat eerste appellant die oorledene verwurg het, het tweede appellant, wat sy eie betrokkenheid by die moord betref, beslis die waarheid verswyg. Volgens sy weergawe was hy slegs aan verkragting skuldig, en nie aan moord nie. Dit blyk egter duidelik uit die feite hierbo uiteengesit, en selfs uit

tweede/

tweede appellant se eie relaas, dat hy en eerste appellant deurgaans gedurende die betrokke aand gesamentlik opgetree het. Hulle het albei die oorledene verkrag; toe eerste appellant die jong seuns dwing om met die oorledene gemeenskap te hê, het tweede appellant haar telkens vasgehou sodat hulle dit kon doen; terwyl die seuns, een na die ander, die oorledene verkrag het, het albei appellante haar teen die lyf en kop geskop; en nadat sy vermoor is, het hulle haar liggaam neergelê in die gat wat tweede appellant reeds voor die moord gegrawe het. Tweede appellant kon geen aanvaarbare verduideliking gee waarom hy reeds

vooraf/

vooraf die gat gegrawe het nie. Ook in sý
geval kan daar, na my oordeel, maar net een af-
leiding van die bewese feite gemaak word, naamlik,
dat hy en eerste appellant vooraf besluit het om
die oorledene om die lewe te bring. Wat die
invloed van sterk drank en dagga betref, stem ek
ook in dié geval saam met die verhoorhof se be-
vinding dat eerste appellant sy inname van sterk
drank heeltemal oordryf het. Tweede appellant
het beweer dat hy die Saterdagavond "somer lekker
dronk" was. Hy het egter erken dat hy alles wat
die aand gebeur het baie goed kon onthou. Die vier
staatsgetuies het gesê dat hoewel tweede appellant

na/

na drank geruik het, hulle nie agtergekom dat dit enige noemenswaardige uitwerking op hom gehad het nie. En wat die dagga betref, is daar geen getuienis dat dit enige uitwerking hoegenaamd op tweede appellant se geestesvermoë of gemoedstoestand gehad het nie. In die omstandighede, kan ek geen fout vind met die verhoorhof se bevinding dat tweede appellant se inname van sterk drank en sy gebruik van dagga nie as versagtende omstandighede behoort te geld nie. Dan was daar nog die argument dat tweede appellant deur eerste appellant beïnvloed was. Daar steek hoegenaamd niks in hierdie argument nie. Tweede appellant het nie beweer dat eerste

appellant/

appellant hom teen sy sin beïnvloed het nie en daar is geen ander getuienis dat dit wel gebeur het nie. Die hele strekking van tweede appellant se getuienis is dat hy deurentyd uit eie vrye wil opgetree het. Sy appèl kan dus ook nie slaag nie.

Ek kom, ten slotte, by eerste appellant se appèl teen die doodvonnis wat die verhoorregter, kragtens die diskresie aan hom verleen deur artikel 227(1)(c) van die Strafproseswet, 1977, ten opsigte van sy skuldigbevinding aan verkragting opgelê het. Die strekking van die betoog, soos ek dit verstaan, was dat die verhoorregter nie die onderhawige geval as "n uiterste geval" van verkragting moes beskou

het/

het nie en dat hy derhalwe nie die doodvonnis moes
 opgelê het nie. In Staat vs Thsomi en 'n Ander
 1983 (3) 662(A) op 666 F-G het die Hoofregter ten
 opsigte van 'n soortgelyke betoog daarop gewys dat
 die frase "uiterste geval" nie letterlik opgeneem
 kan word nie en dat "dit die funksie van die Ver-
 hoorregter is om te beslis of die geval voor hom
 as 'n uiterste geval beskou moet word of nie en dat
 hierdie Hof nie sonder meer sy mening oor die
 aangeleentheid vir dié van die Verhoorregter kan
 substitueer nie." Die onderhawige geval was beslis
 'n besondere ernstige geval van verkragting. Eerste
 appellant is 'n volwasse persoon; hy het vier vorige

veroordelings/

veroordeelings vir aanranding met die opset om ernstig te beseer en een vir gewone aanranding; hy het die oorledene twee keer, kort na mekaar, verkrag; hy het bygestaan terwyl tweede appellant haar verkrag het; hy het ook die vier jong seuns gedwing om die oorledene te verkrag; en terwyl hulle daarmee besig was, het hy en tweede appellant haar geskop.

In die lig van hierdie feite kan dit, na my oordeel, nie gesê word dat die verhoorregter nie geregtig was om die onderhawige geval as 'n sogenaamde uiterste geval te beskou nie. Die appèl teen die doodvonnis op hierdie aanklag moet dus afgewys word.

Om saam te vat:

(a) Eerste/

